

Onko kyläkauppa katoavaa kansanperinnettä – vai elintärkeää tulevaisuuden palvelukeskus?

Kyläkauppojen määrä Suomessa on romahtanut viime vuosikymmeninä. Vielä 25 vuotta sitten meillä oli noin 700 kyläkauppaa, kun nykyään jäljellä on enää vajaa 160. Tämä kehityskulku, yhdessä kyläkoulujen lakkautusten kanssa, herättää huolen maaseudun tietoisesta alasajosta. Sisäministeriön tuore raportti (2025:3) korostaa kuitenkin kyläkauppojen, lähikoulujen ja seurantaloiden merkitystä palvelujen keskittämisen ja turvallisuustilanteen muutoksen myötä. Niiden kehittäminen monipalvelupisteiksi sekä varautumis-, logistiikka- ja viestintäkeskuksiksi on tunnistettu tärkeäksi.

Kyläkauppiaat – arjen sankareita ilman riittävää tukea?

Pohjois-Savossa toimii nykyään noin 15 kyläkauppaa. Näiden kauppojen vetäjät ovat todellisia arjen sankareita, jotka venyvät äärirajoilla pitääkseen yllä elintärkeitä palveluita maaseudun asukkaille. Vaikka valtiolla on Ruokaviraston hallinnoima kyläkauppatuki, se koskee vain harvaan asutulla ja ydinmaaseudulla sijaitsevia kauppiaita. Kaupungin läheisellä maaseudulla, vaikka seuraava kauppa olisi 30 kilometrin päässä ja autottomalle eläkeläiselle matkasta tulisi kohtuuton, tukea ei voi saada.

Viralliset pykälät ja ohjeistukset estävät tuen myöntämisen vedoten kilpailutilanteen vääristymiseen, vaikka yhden kyläkaupan vuosiliikevaihto vastaa arviolta vain kolmen viikon liikevaihtoa suuressa marketissa. On vaikea nähdä, miten kyläkauppatuki tällaisessa tilanteessa vääristäisi kilpailua tai toisi oleellista haittaa suurille toimijoille. Onko todella välttämätöntä, että alle 100 000 euron vuotuisilla säästöillä vaarannetaan noin 4–5 kyläkaupan olemassaolo, kun niiden rooli alueensa elinvoimaisuudelle ja varautumiselle on niin keskeinen? Ruotsissa vastaavaa tukea pienille maaseudun kaupoille tarjotaan investointeihin, kuten kylmälaitteiden uusimiseen.

Jokainen päivä voi olla kyläkauppapäivä!

Yksittäiset tuet eivät yksin pelasta kyläkauppiaita, mutta ne voivat toimia tärkeänä kannustimena tai viimeisenä niittinä. Tässä asiassa kuntapäätäjät emme voi vedota, sillä tuki on valtion tasolta peräisin. Voimme kuitenkin vaatia kuntia tekemään mm. palveluverkkojen yhteydessä maaseutuvaikutusten arvioinnit asianmukaisella kunnianhimmalla ja osaamisella, joka huomioi kuntapäätösten todelliset merkitykset maaseudun yrittäjien toimintaedellytyksiin. Onneksi me kaikki voimme omilla teoillamme vaikuttaa merkittävästi. Jokainen ostos kyläkaupasta, aina kun se on mahdollista, on merkittävä teko.

Avoimet kylät -päivänä 14.6.2025 juhlistetaan samalla myös Kyläkauppapäivää. Päivittäistavarakauppa ry (PTY) ja Suomen Kylät ry korostavat kyläkauppojen roolia elintärkeinä monipalvelukeskuksina, jotka tarjoavat usein myös paketti-, apteekki-, käteisnosto- posti- tai polttoainepalveluita. Ne ovat kylien palveluverkoston selkäranka, jota ei saa murtaa.

-Tarvitaan enemmän kuin hyvää tahtoa, jotta kyläkaupat ja muut maaseudun pienet myymälät voivat jatkaa toimintaansa. Niiden kiinteistöjä pitäisi remontoida ja talotekniikkaa uusida, jotta ne voisivat jatkaa ensi vuosikymmenelle, toteaa PTY:n johtaja Ilkka Nieminen ja kehottaa ottamaan mallia länsinaapurista.

-Ruotsissa maaseudun pienille kaupoille on tarjolla tukea kylmälaitteiden uusimiseen ja muihin välttämättömiin investointeihin. Vastaavaa tukea maaseudun pienet kaupat tarvitsisivat myös Suomessa

Pohjois-Savon Kylät tukee kyläkauppiaita kampanjoimalla teemalla ”Tännäänii on kyläkauppapäivä!”. Muistetaan siis, että jokainen päivä voi olla kyläkauppapäivä, etenkin jos olet onnellisessa asemassa ja löydät läheltäsi tämän uhanalaisen harvinaisuuden!

Kirjoittajat:

Anja Lapveteläinen, Pohjois-Savon Kylien hallituksen jäsen ja Kuopion Länsirannan kylät ry:n puheenjohtaja, [0405231886](tel:0405231886)

Sari Vainikainen, Pohjois-Savon Kylät ry:n toiminnanjohtaja, [0451791070](tel:0451791070)